

พระพุทธศาสนาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในศตวรรษที่ 21*

BUDDHISM FOR LEARNING AND IMPROVING THE QUALITY OF LIFE IN THE 21ST CENTURY

สายปาน จักขุจินดา¹

Saipan Jugsujinda¹

กิตติพงษ์ โคตรจันทิก²

Kittipong Khotchunthuek²

ประภัสสร ดาเวเศษฐ³

Prapassorn Dawasate³

พิศณี พรหมเทพ⁴

Pisane Phromthep⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹⁻⁴Sakonnakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: Kitipong_joo@hotmail.com

บทคัดย่อ

สามเสาหลักของประเทศได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนไทย อังนั้นหากต้องพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นคือการทำให้อาหาระความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น ประกอบด้วย ภาวภานาหรือการพัฒนาด้านกาย ศิลภานาหรือการพัฒนาด้านศีล จิตภานา หรือการพัฒนาด้านจิต และปัญญาภานาหรือพัฒนาด้านปัญญา เป็นการพัฒนาที่ทำให้เจริญก้าวหน้าและการพัฒนานั้นต้องดับทุกข์ได้หลักภานา 4 โดยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธศาสนา คือการเข้าถึง

* Received 1 April 2023; Revised 16 April 2023; Accepted 20 April 2023

พระพุทธศาสนา การเข้าใจคำสอนและนำคำสอนเหล่านั้นมาปฏิบัติ รวมถึงสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ หากแต่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เปิดโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและกว้างขวาง การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน หากเข้าถึงการศึกษาจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จะส่งผลให้มีจิตใจที่ดี มีสติในการปฏิบัติงานและทำให้การดำเนินชีวิตเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ศตวรรษที่ 21, การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ABSTRACT

The main pillar of Thailand is consisted of national, religious and royal institutions that is the spirital anchor of Thai people. However, to develop the quality of life should enhance the readiness in terms of prayer, mind, religious precepts and wisdom. The influent factors on developing quality of life in line with Buddhism are to understand the essence of Buddhism. Therefore, the developing of quality of life in 21st century is lifelong learning which emphasizes on the educational development and stakeholder participation in educational development due to the fact that education could enhance quality of life in 21st century as well as effect on mind and wisdom in any performance.

Keywords: 21st Century, Improving the Quality of Life

บทนำ

ศาสนาพุทธเกิดขึ้นในชมพูทวีปซึ่งในปัจจุบันเป็นดินแดนของประเทศอินเดีย ประเทศเนปาล ประเทศอัฟกานิสถาน ประเทศปากีสถาน และประเทศบังคลาเทศ แต่หลักฐานทางโบราณคดีส่วนใหญ่อยู่ที่ประเทศอินเดีย เช่น สันเขื่อนียสถาน และพุทธสถานต่างๆ

ศาสนาพุทธเข้าสู่ประเทศไทยหลังจากการทำสังคายนาครั้งที่ 3 ประมาณ พ.ศ. 235 พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังดินแดนต่างๆ รวม 9 สายด้วยกัน ในส่วนของประเทศไทยเชื่อกันว่ามีคณะของสมณทูตซึ่งมีพระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้าคณะเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรกและอาจมีคณะสมณทูตชุดอื่นๆ เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกาลต่อๆ มา จึงทำให้คนไทยโดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ไทยยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สามเสาหลักของประเทศที่หล่อหลอมคนไทยให้มีความสามัคคีถึงปัจจุบันประกอบด้วยสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนไทย การที่จะบูรณะ รักษาและดำรงเจตจำนงที่ดั่งาม ควรที่จะกระตุ้นให้ประชาชนไทยเกิดจิตสำนึกที่ดีแก่สถาบันหลักที่สามนี้พระมหานันทวิทย์ ธีรภทโท (2558) ดังนั้นแล้วการที่จะทำให้ประชาชนในชาติเป็นหนึ่งเดียว ผสานกลมเกลียวเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะยึดหลักพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตโดยเริ่มจากการพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศชาติให้มีความเข้มแข็ง มั่นคงและถาวร

การที่เราจะสามารถบรรลุเป้าหมายข้างต้นได้จะต้องเริ่มพิจารณาที่หน่วยย่อยที่สุดคือคนในชาติด้านคุณค่าการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดั่งามโดยยึดหลักพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางและแรงผลักดันในการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน เมื่อมีแรงผลักดันนี้แล้ว จะส่งผลให้ประชาชนในกลุ่มสังคม มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในสังคมตลอดจนความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และจากการเรียนรู้ของประชาชนซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่สุดผ่านการปลูกฝังค่านิยมและปลูกจิตสำนึกที่ดีแล้วนั้น จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางสังคมและประเทศที่ยั่งยืนวัฒถาวร

การเรียนรู้ภายใต้ภาวะสังคมปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 นั้น องค์การยูเนสโก ได้นิยามว่า “สังคมที่กำหนดได้ - Programmed Society” ซึ่งหมายถึงเป็นสังคมที่มีการนำปัจจัยหลัก รวมกัน 3 อย่างคือ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและ การสื่อสาร เข้ามารวมกัน ภาวะการณืนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์ และ พัฒนาการของมนุษย์ตลอดจนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประชาชนโดยสิ้นเชิง สังคมภาคประชาชนในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้และรับรู้ข้อมูลต่างจากสมัยก่อนอย่างมาก มีการใช้งานเทคโนโลยีในการสื่อสารที่มากขึ้น อาทิ การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์คต่างๆ เช่นไลน์ เฟสบุ๊คที่มากขึ้น พระครูสิทธิธรรมาภรณ์และคณะ (2563)

พระพรหมคุณาภรณ์ (2557) ให้ความเห็นว่า วิทยาการต่างๆ ที่เจริญก้าวหน้าไม่สามารถช่วยให้มนุษย์แก้ปัญหาของโลกและชีวิตได้อย่างเพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจิตใจ ปัญหาสังคมหรือปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเหล่านั้นยิ่งรุนแรงหรือเพิ่มมากขึ้น จึงถึงเวลาที่จะมีการก้าวใหญ่ครั้งสำคัญในการหาทางออกให้แก่ประชาชนในชาติ การพัฒนาสมรรถนะที่สมบูรณ์ควรพัฒนาให้ครบทั้ง 3 ด้าน รวมถึงการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ให้เป็นคนเก่ง การพัฒนาศีลธรรมของมนุษย์ให้เป็นคนดีและการพัฒนาให้มนุษย์พอใจกับสภาวะเป็นอยู่ปัจจุบันขณะของตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งหมายถึงการมีวิชาการดี การมีวิชาชีวิตดี และมีวิชาชีวิตที่ดีพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน

ดังนั้นในการศึกษาพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาชีวิตในศตวรรษที่ 21 ควรเริ่มพิจารณาตั้งแต่พุทธศาสนศึกษาในกระบวนการให้ความรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโดยยึดหลักพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน การประยุกต์ใช้หลักของพุทธศาสนศึกษาภายใต้กรอบยุคสมัยศตวรรษที่ 21 จึงจะสามารถบรรลุเป้าประสงค์ของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างชัดเจน

พุทธศาสนศึกษา

พุทธศาสนศึกษา คือการศึกษาพระพุทธศาสนาตามแบบจารีตประเพณีนิยมโดยยึดหลักไตรสิกขาเพื่อการฝึกปฏิบัติ และการศึกษาพระพุทธศาสนาตามหลักปรัชญาเชิงวิชาการและวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสติปัญญาและคุณธรรมเพื่อประโยชน์แก่ผู้ศึกษาทั้งปัจจุบันและในอนาคต

พุทธศาสนศึกษาเป็นการศึกษาเชิงลักษณะจารีตประเพณีซึ่งแพร่หลายในทวีปเอเชีย นับตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงมอบแนวทางทั้งสองอย่างคือคัมภีร์พระไตรปิฎกและการศึกษาเล่าเรียนพระพุทธรูปหรือพระไตรปิฎกและวิปัสสนาธุระเป็นการฝึกปฏิบัติด้านจิตใจ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535) ประกอบด้วย ศิล สมาธิ ปัญญาซึ่งเป็นข้อปฏิบัติด้านความประพฤติ ด้านจิตใจ ด้านปัญญาตามลำดับ โดยให้ผลหลังการปฏิบัติคือ มรรค ผล นิพพาน

การศึกษาพุทธศาสนศึกษา ประกอบด้วย 1) การศึกษาพระพุทธศาสนาของชาวตะวันตก โดยการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในเชิงวิชาการจากพระธรรมทูตเข้าไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาในพื้นที่นั้น ๆ 2) การศึกษาพระพุทธศาสนาของชาวตะวันออก เป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาในเชิงจารีตประเพณีนิยม โดยการศึกษาจะเริ่มจากลักษณะของการฝึกหัดพระภิกษุระหว่างพระอุปชฌาย์กับลูกศิษย์โดยมีวัดเป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยโดยมีหลักสูตรคือ คัมภีร์พระไตรปิฎกและการศึกษาเล่าเรียนพระพุทธรูป และวิปัสสนาธุระเป็นการศึกษาปฏิบัติขัดเกลาจิตใจ โดยมีกรอบในการศึกษาคือไตรสิกขา เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งพระปริยัติ สัทธรรม โดยมีกระบวนการเรียนการสอนผ่านการแสดงธรรม การโต้วาที และการอภิปราย และบันทึกเป็นมุขปาฐะท่องจำกันสืบมาและ 3) การศึกษาพุทธศาสนศึกษาเชิงวิชาการในมหาวิทยาลัยเป็นการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อรับรองการศึกษาของผู้ศึกษาเล่าเรียนในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก เมื่อเรียนจบแล้วจะได้รับปริญญาบัตรในการรับรองภูมิรู้ภูมิธรรม

หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พุทธทาสภิกขุเสนอใจความตอนหนึ่งว่า “พัฒนาแปลว่าเจริญ หมายถึง มากขึ้นหรือเพิ่มขึ้นเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าชั่วหรือดีเช่น ผมที่ศีรษะมันรกหนาแน่นขึ้นก็เรียกว่าผมมันพัฒนาเหมือนกัน แต่ไม่ได้หมายความว่าดี คำว่าพัฒนาเป็นคำกลาง คือ ต้องพัฒนาให้เป็นในทาง ที่ดับทุกข์คือ ต้องไม่มีตีมีชั่ว ไม่มีบวกหรือลบ” (พุทธทาสภิกขุ, 2537, หน้า 33)

คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัยสี่ สภาวะทางปัญญา รายได้ จำนวนบุตร เป็นต้น ที่จะสามารถส่งผลให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาสุขภาพจิต เปรียบได้กับการพัฒนาชีวิต พระสมพร ฉนทสีโล (2563) ซึ่งการพัฒนาชีวิตเป็นการฝึกฝนในด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายคือความเจริญก้าวหน้า ประสบผลสำเร็จจากการทำงาน การศึกษา ชีวิตครอบครัว สังคม และยังช่วยผลักดันให้ประเทศพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นได้อย่างมั่นคงและถาวร

พระราชมุนีได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า มีอยู่ 4 ด้าน คือ การพัฒนาด้านกายภาพเพื่อให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง พละนามัยสุขภาพดี การพัฒนาด้านศีล ทำให้คนในสังคมมีระเบียบวินัย มีความประพฤติดี มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่ การพัฒนาด้านจิตใจ โดยฝึกจิตให้มีคุณภาพดีให้มีสมรรถภาพดีและให้มีสุขภาพจิตดี การพัฒนาด้านปัญญา โดยฝึกอบรมปัญญาให้รู้ให้เข้าใจ มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงหรือตรงตามที่เป็น และฝึกกระบวนการคิดการรับรู้ไม่ให้เกิดกิเลส เช่น โลภะ โทสะ โมหะ เข้าครอบงำพร้อมทั้งการพิจารณาให้เห็นจริงด้วยปัญญา (พระราชมุนี, 2537)

หลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตคือ หลักการที่พัฒนาหรือการทำให้สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นไปในแนวทางที่ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นประกอบด้วยหลักภาวะ 4 คือจะต้องมีภาวะ 4 ด้าน คือ กายภาวนาหรือการพัฒนาด้านกาย ศีลภาวนาหรือการพัฒนาด้านศีล จิตภาวนา หรือการพัฒนาด้านจิต และปัญญาภาวนาหรือพัฒนาด้านปัญญา ดังนั้นความหมายของการพัฒนา

คุณภาพชีวิตจึงสามารถกล่าวโดยสรุปย่อว่าเป็นการพัฒนาที่ทำให้เจริญก้าวหน้าและการพัฒนานั้นต้องดับทุกข์ได้ภายใต้หลักภาวา 4

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาเป็นคำกลางๆ คือการทำให้เกิดความพร้อม มีความหมายด้านบวก คือ ความเจริญมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากเป็นความหมายด้านลบหรือต่ำลง ก็จะใช้คำว่า ด้อยพัฒนา

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธศาสนา

โดยปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตมีดังนี้

1) การเข้าถึงศาสนาทุกศาสนาล้วนสอนให้คนเป็นคนดี โดยอาจจะใช้พิธีกรรมต่างๆ เป็นสื่อในการทำให้มนุษย์ทำความดี แต่แท้จริงแล้วแก่นแท้ของศาสนาคือหลักธรรมคำสอน มีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี รู้จักทำตนเองให้มีความสุข รู้จักความพอใจในชีวิต รู้จักคุณค่าและความหมายของชีวิต

2) การเข้าใจหลักคำสอน การเข้าใจและตีความหลักคำสอนอย่างถูกต้อง จะทำให้เรามีแนวปฏิบัติในชีวิตที่ดี หากมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเช่นปฏิบัติจนเกินความพอดี ไม่เดินทางสายกลาง อาจจะทำให้เกิดความทุกข์ คุณภาพชีวิตก็จะแย่งลง

3) การนำมาปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ประจักษ์ เห็นผล และสามารถพิจารณาให้เห็นได้จากการปฏิบัติก่อนและหลัง

4) สิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งมีผลต่อปฏิบัติธรรม เช่นแหล่งอบายมุขต่างๆ ที่อยู่รอบบริเวณที่อยู่อาศัย เพื่อนบ้าน คนรอบข้าง ซึ่งส่งผลโดยตรงทั้งในด้านจิตใจ ด้านการเรียนการปฏิบัติงาน และการดำรงชีวิต

ศาสนาทุกศาสนาล้วนมีหลักการที่คล้ายกัน คือ สอนให้คนเป็นคนดี ทั้งนี้คนจะดีได้ตามหลักศาสนาจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงแก่นและนำไปประยุกต์ปฏิบัติให้เข้ากับบริบทที่เปลี่ยนไป

ปัจจัยหลักของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21

ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หมายถึง กลุ่มความรู้ ทักษะ และนิสัยการทำงาน ที่เชื่อว่ามีสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นเป้าประสงค์พลเมืองโลกของการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ ที่ช่วยชี้แนะวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนาชีวิตของผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จเพื่อบำรงชีวิตในสภาวะสังคมที่มีการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) วิจารณ์ พานิช (2555: 16-21)

ประเทศไทยมีวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาไทยภายใต้ยุคศตวรรษที่ 21 กำหนดให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยมีจุดเน้นการปฏิรูป 3 เรื่องคือ 1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ ให้ความเข้าใจเรียบง่าย เช่นการสรุปความต่างๆ การใช้เนื้อความหรือเนื้อหาที่เข้าสมัยง่ายต่อการเรียนรู้และเข้าใจ 2) เปิดโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและกว้างขวาง เพื่อลดปัญหาในการเข้าถึงโอกาสของคนหลายๆ กลุ่ม อาทิ กลุ่มแรงงาน หรือกลุ่มคนซึ่งอยู่ห่างไกลความเจริญให้มีโอกาสในการเข้าถึง การเรียนรู้ที่มากขึ้น 3) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งในด้านการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะลดอุปสรรคต่างๆ ในการศึกษาเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

หากกล่าวนิยามทางพุทธศาสนศึกษาแล้วนั้นหลักสูตรทางพระธรรมวินัยคือคันถธุระซึ่งเปรียบได้กับการศึกษาทฤษฎีและวิปัสสนาธุระเปรียบได้กับการศึกษาปฏิบัติเพื่อให้เป้าประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 ในด้านวิชาการ(จิตใจ)ที่ดีขึ้น ด้านวิชาชีพ(การปฏิบัติงาน)ที่ดีขึ้น และด้านการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้นนั้น การเรียนรู้นั้นจำเป็นอย่างที่จะต้องศึกษาหลักทฤษฎีและหลักในทางปฏิบัติทั้งในด้านกายภavanaหรือการพัฒนาด้านกายศีลภavanaหรือการพัฒนาด้านศีล จิตภavana หรือการพัฒนาด้านจิต และปัญญาภavanaหรือ

พัฒนาด้านปัญญา ควบคู่กันไปกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในยุคศตวรรษที่ 21 สามด้านดังนี้

1) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ โดยหลักทฤษฎีและหลักในทางปฏิบัติ ในการเรียนรู้มีความเข้าใจและเข้าถึงง่าย และนำไปปฏิบัติได้จริงในการภาวนาทุกด้าน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ด้วย

2) โอกาสทางการศึกษาให้คนไทยเข้าถึงการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยการเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงโอกาสในการเข้าสู่อุปกรณ์การเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 มากยิ่งขึ้น และช่องทางหรือโอกาสที่เพิ่มขึ้นมานั้น จะต้องมีการเข้าถึงได้ง่ายไม่ซับซ้อน

3) การมีส่วนร่วมของสังคม โดยผ่านการสนับสนุนจากทางภาครัฐ เอกชน ตลอดจนภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสนใจในการสนับสนุนการศึกษาเรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 นี้ ให้มีการขยายวงที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อประโยชน์ของสังคม ตลอดจนประเทศชาติได้

ประโยชน์ของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน จะได้สรุปประโยชน์ของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยนำเสนอเป็นประเด็นต่างๆดังนี้

1) ด้านจิตใจตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ถือเป็นที่เรียบง่าย เทียบตรง ผู้เรียนรู้สามารถพิสูจน์ได้ง่าย เมื่อทำการศึกษาและปฏิบัติและจะได้รับผลของการปฏิบัติ ทำให้มีจิตใจที่สงบ รู้สึกเบา ไม่มีความทุกข์ภายใน และจิตใจบริสุทธิ์ผ่องใส พร้อมทั้งเรียนรู้เพื่อที่จะลดความเครียด ความวิตกกังวล ความเหนื่อยล้า การพักผ่อนไม่เพียงพอและอื่น ๆ ด้วยการใช้ชีวิตตามหลักธรรมหรือบริหารจัดการอย่างง่ายในชีวิตประจำวัน

2) ด้านการปฏิบัติงาน ทำให้มีสติที่ตั้งมั่นและแน่วแน่ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ทำให้มีการคิดและสติในการพิจารณา การทำความเข้าใจ การแก้ปัญหา ตลอดจนการวางแผนงาน

ต่าง ๆ เป็นไปได้ด้วยดี ส่งผลให้ของการปฏิบัติงานดีขึ้น ตามลำดับ สติที่ตั้งมั่นและแน่วแน่ในการปฏิบัติงานนั้นจะส่งผลถึงคุณภาพในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นด้วย

3) ด้านการดำเนินชีวิต เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็ง มีความอดทนต่อปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นได้พร้อมทั้งป้องกัน รักษา และฟื้นฟูความทุกข์ทางจิตใจและตั้งมั่นอยู่ในความไม่ประมาท

เอกสารอ้างอิง

พระครูสิทธิธรรมาภรณ์, พระสิริรัตนเมธี และ พระมหาสมศักดิ์ สติสมปนโน. (2563).

พระพุทธศาสนากับการบริหารทรัพยากรมนุษย์. Journal of Modern Learning Development, 5(3).

พระมหานันทวิทย์ ธีรภทโท (แก้วบุตรดี). (2558). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนของชุมชนตามแนวทางพระพุทธศาสนา. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์. (2557). พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พุทธทาสภิกขุ. (2537). การสังคมสงเคราะห์ส่วนที่ยังขาดอยู่. นนทบุรี: พิมพ์ดี.

พระราชวรมุนี. (2537). สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). รุ่งอรุณของการศึกษา : เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน/_____. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระสมพร ฉนทสีโล (ท่าศิลา) พระโสภณพัฒนบัณฑิต และ โสวิทย์บำรุงภักดีและพระมหาสำรอง สณญโต. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนในชุมชนบ้านหนองไฮ อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม ตามหลักภาวานา 4. Journal of Modern Learning Development, 5(3).

วิจารณ์ พาณิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : ตา
ตา พับลิเคชั่น.